

Սիւպերիացի օրիորդը :

(Տես երես 182)

Երբոր Ռաաքովիայի հետ ընկերացող երկու բարեկամներն իրմէ բաժնուեցան , ինքը շատ մը երիտասարդ աղջիկներու հանդիպեր էր , որոնք իրեն ճամբովը մօտակայ գեղը կ'երթային , Լշիմէն գրեթէ 25 մղոն հեռու : Շամբայ ընելու միջոցին , երիտասարդ գեղացիներու խումբ մը որոնք կէս մը գինով էին՝ իրենց մօտիկեցան և ձիերնէն վար ինջան , ըսելով թէ կ'ուզեն հետերնին ընկերանալ , այն միջոցին որ անոնք անտառ մը պիտի մանէին : Բջիկները վախցան ու չուզեցին անոնց հետ մէկտեղ երթալ . և որովհետեւ քիչ մը պաշար ունէին հետերնին , յոգնութիւն առնելու համար ճամբուն եզերքը նստան և աղաչեցին գեղացւոց որ ճամբանին առաջ տանին . բայց անոնք եկան նստան քովերնին և իմացուցին որ մասնակից կ'ուզէին ըլլալ իրենց նախաձառիկին և թէ մէկտեղ ինչուան գեղը պիտի գային : Ռաաքովիա այս տարակուսանայ մէջ վարպետութիւն մը բանեցուց , որ շատ լաւ յաջողեցաւ : “ Սիրով կու գայինք հետերնիդ , ըսաւ , բայց պէտք է մեր եղբայրներուն սպասենք՝ որ մեզի համար սայլեր կը բերեն ” : Երիտասարդները տեսան որ հեռուանց իրաւցնէ երկու սայլ կու գային , զորոնք Ռաաքովիա իրենցմէ առաջ տեսեր էր . ետքը շուտ մը ձիերնին հեծան ու աներևութացան : “ Պզտիկ սուտ մըն էր , կ'ըսէր Ռաաքովիա , իրեն առաջին հանդիպած դէպքը պատմելով , բայց ինծի փնաս չհասուց ” : Հասաւ յաջողութեամբ ուզած գեղը , և իրեն ծանօթ գեղացիի մը քով բնակեցաւ՝ որ շատ լաւ նայեցաւ զինքը :

Երբորդ առաւօտ երբ արթնցաւ առջի օրուան ճամբորդութենէն՝ որ երբէք ըրած չէր , սաստիկ յոգնութիւն կը զգար : Երբ հիւզէն դուրս ելաւ , ուր որ գիշերն անցուցեր էր՝ սոսկում մը եկաւ վրան տեսնալով որ միայն է : Բարայ անսպասին մէջ քաշածը միտքը եկաւ և նորէն քաջալերեցաւ . խաչակնքեց երեսը և ինքզինքը իր պահապան հրեշտակին յանձնելով սկսաւ քալել : Վանի մը տուն առաջ երթալով գեղին գինետան վրայ արծուի նշան տեսնելով՝ որուն դիմացէն անցեր էր առջի իրիկուն , իմացաւ որ դէպ 'ի Ռեդերսպուրկ երթալու տեղ՝ ետ կը դառնար . կեցաւ որ ճամբան գտնէ և տեսաւ որ պանդոկապետը դրան առջև կը ժպտէր . “ Ի՞նչ որ այս կերպով ճամբորդութիւն ընես , ըսաւ , շատ հեռու չես երթար , և թերեւս ալ աղէկ կ'ընես որ տուն դառնաս ” :

Բայ զիպուածս երբեմն նորէն հանդիպեցաւ իրեն , և երբոր շփոթած Ռեդերսպուրկի ճամբան կը հարցընէր հազարաւոր մղոններով անկէ հեռու , ծաղր կ'ընէին զինքը , որով աւելի ևս կը շփոթէր : Ռաաքովիա ամենեւին աշխարհագրական տեղեկութիւն չունէնալով իրեն ընելիք ճամբորդութեան տեղեաց վրայօք , կը կարծէր որ Վիէվ հռչակաւոր կրօնական քաղաքը՝ որուն վրայ մայրը շատ անգամ խօսէր էր , Ռեդերսպուրկի ճամբուն վրայ կ'իյնայ . միտքը դրեր էր որ հոնկէ անցնելու միջոց ջերմեռանդութիւն ընէ , և կը խոստանար ինքնիրեն որ եթէ ձեռնարկութիւնը յաջողէր , օր մը հոն կուսան կ'ըլլար :

Բայ քաղքին դրից համար միտքը դրած սխալ գաղափարովն Ռեդերսպուրկի ճամբան հարցնելով և տեսնելով որ կը ծիծաղէին , սկսաւ անցորդաց Վիէվի ճամբան հարցընել՝ որով աւելի ծիծաղանայ նիւթ կ'ըլլար :

Բնգամ մըն ալ , թողունք ուրիշ անգամները , չգիտնալով թէ առջևը բացուած այլ և այլ ճամբաներէն որը պէտք է բռնէ՝ սպասեց կառքի մը որ գայ մօտիկնայ և աղաչեց ճամբորդներուն սորվեցնելու իրեն թէ որ ճամբան Վիէվ կը տանէր . անոնք կարծեցին որ կատակ կ'ընէ . “ Ուսկից կ'ուզես գնա , ըսին խնտալով , ամէնքն ալ նոյնպէս Վիէվ , Վարիզ և Հուովմ կը տանին ” :

Ինքը միջինոր բունեց, որ բաղդովին իրեն ուզածը ելաւ։ Բնենեին իրեն բանած ճամբուն վրայ ճիշդ տեղեկութիւն չէր կրնար տալ և ոչ իսկ անյաժ գեղերուն անունները կրնար զուրցել, վասն զի մտքին մէջ կը շփոթէին։ Երբոր պզոնիկ ու աննշան գեղ մը կը հասնէր՝ սովորաբար լաւ ընդունելութիւն կը գտնար, աղաչելով առաջին տանտիրոջ որ զինքը իբրեւ հիւր առնէ իրեն բնակարանը։ Բայց մեծ գեղերու մէջ երբոր տները բաւական տեսքով կ'ըլլային, շատ նեղութիւն կը քաշէր բնակութեան տեղ մը գտնելու։ զինքը չարաբարոյ բաղդախնդիր թափառական մը կը սեպէին։ այս անիրաւ կասկածը ունէր վիշտ պատճառեց իրեն ուղեւորութեանը մէջ։ Վամուխէֆ հասնելու քիչ մնացած՝ ճամբուն վրայ սարսափելի միրիկէ մը բռնուեցաւ, երբ հազիւ թէ մեծաւ նեղութեամբ կը լմնցընէր նոյն օրուան երկայն ճամբորդութիւնը, որուն նման ըրած չունէր։ Երկնապատիկ երագեց քալուածքը որպէս զի առաջին տունն հասնի որ մօտիկ կը կարծէր։ Բայց երբ փութորիկը աչքին առջև ծառ մը արմատաքի խլեց ու ջախջախեց, սարսափէն մերձակայ անտառին մէջ ապաստանեցաւ, և քամիին սաստիկութենէն ինքզինքը պաշտպանելու համար բարձրաբերձ մնացաւնելով շրջապատեալ եղևնիի մը տակ մտաւ։ Երբիկը բոլոր գիշերը տեւեց։ Բրաքովիա ինչուան առաւօտ անձրեւին հեղեղներուն տակ՝ որ հազիւ առաւօտեան դէմ դադրեցաւ, մնաց անպատասպար այն անմարդի տեղը։ Բըշալուսոյն ծագելէն վերջը հազիւ հազ քաշքշելով ինքզինքը ճամբուն վրայ ելաւ՝ ցրտէն և անօթութենէն ծիւրած ու տկարացած, որպէս զի իր ընթացքը շարունակէ։ Բարեբաղդաբար անցնող գեղացի մը գթացաւ վրան և սայլին մէջ իրեն տեղ տուաւ։ Դաւաւտեան ութին մօտ մեծ գեղ մը հասաւ։ գեղացին որովհետեւ հոն պիտի չկենար, ճամբուն վրայ թողուց զինքը և առաջ գնաց։ Բրաքովիա կը նախագուշակէր որ լաւ ընդունելու-

թիւն պիտի չգտնար, տներուն տեսքը գեղեցիկ ըլլալուն համար արտաքուստ։ Ենթութեան ու յոգնածութիւն տանջեալ, ստորին պատուհանի մը մօտեցաւ որուն մօտ քառասուն կամ յիսուն տարուան կին մը ոլոռն կը ստրկէր, և աղաչեց որ զինքը իր տունն ընդունի։ Վեղացի կինը վայրկեան մը արհամարհական աչքով մը զինքը դիտելէն վերջը, վաճառեց խստութեամբ։

Ինքը բերող սայլէն վար իջնելու միջոցը Բրաքովիա տղմի մէջ ինկեր էր և բոլոր զգեստները աղտոտեր էին։ անտառին մէջ անցուցած դառն գիշերէն և անսուաղութենէն կերպարանքը բոլորովին այլափոխուեր էր և անշնորհ դէմք մը ստացեր էր։ Խեղճը ամէն տներէ վաճառուեցաւ։ Երբ բոլորովին պարտասեալ չարասիրտ կնկան մը դրան առջև նըստեր էր ու բոլոր ոգւով կ'աղաչէր որ ներս ընդունի զինքը, անկապ սպառնալից խօսքերով ստիպեց որ հեռանայ, ըսելով որ գողեր ու բողեր իր տունը չընդունիր։ Բրաքովիա եկեղեցի մը տեսնելով իր առջև դէպ'ի հոն գնաց տխրութեամբ, «Վոնէ, կ'ըսէր ինքն իրեն, ասկէ զիս չեն վաճառեր։ դուռը գոց գտնելով սանդուխներուն վրայ նստաւ։ Ետեւէն եկող պզոնիկ տղաքները, որոնք քովն էին երբոր կինը վաճառեց զինքը, անդադար կ'ընախատէին ու գող կը կանչէին իրեն։ Երկու ժամի չափ մնաց այս տաքնապողական վիճակին մէջ ցրտէն և տկարութենէն կիսամեռ, աղաչելով Բոտուծոյ որ օգնէ իրեն և ոյժ տայ այս փորձութեան ալ համբերելու։

Երջապէս կին մը մօտեցաւ ու հարցուց իրեն ով ըլլալը։ Բրաքովիա պատմեց անտառին մէջ անցուցած ահաւոր գիշերը, և ուրիշ գեղացիներ ալ կեցան մօտիկ կ'ընէին։ Վեղին գիշերը անցագիրը քննեց նայեցաւ և իմացուց որ օրինաւոր էր։ ան ատեն բարի խաթունը սիրտը շարժելով տունն հրամցուց զինքը։ Բայց երբոր Բրաքովիա ուղեց վեր ելլել՝ անդամներն անանկ սառած էին որ ստիպուեցան օրիշնէ։

ընդհանուր վերցնելու : Կոչիկներէն մէկը կորսնցուցած ըլլալով, ցուցուց մերկ ոտքը և ուռած սրունքները, և ընդհանուր կարեկցութիւն մը յաջորդեց մէկէն այն անիրաւ կասկածներուն տեղ, որով զինքն արհամարհէր ու նախատեր էին առաջ : Եւ ինչ սայլի մը վրայ դրին և նոյն տղաքներն որ քանի մը վայրկեան առաջ զինքը նախատեր էին, վազեցին որ քաշեն՝ և այսպէս տարին գեղացի կնկան տունը որ շատ սիրով ընդունեցաւ, և Բրասքովիա բաւական օր հոն կեցաւ : Եւ յս իրեն հանգստեան ժամանակին մէջ գլխած գեղացի մը զոյգ մը կոչիկ շինեց իրեն համար : Վերջը երբ որ նորէն իր ոյժն և առողջութիւնն ստացաւ, վերջին բարեւ տալով բարի խաթունին՝ շարունակեց իր ճամբորդութիւնը ինչուան ձմեռ անընդհատ, քիչ շատ այլևայլ գեղեր կենալով՝ յոգնածութեան և գտած ընդունելութեան համեմատ : Եւ որ կենար՝ կը ջանար օրերը անօգուտ չանցընելու, այլ տունը կ'աւելը, լուացք կ'ընէր և կեցած տանը համար կար կ'ընէր : Իր պատմութիւնը՝ տան մը մէջ ընդունելութիւն գտնելէն ու հաստատուելէն առաջ չէր պատմէր. անորդարձեր էր որ երբ ի սկըզբան մէկէն ի մէկ ամէն բան կ'իմացընէր՝ չէին հաւատար ու բախտախնդիր մը կը սեպէին զինքը : Իրաւընէ մարդիկ ընդհանրապէս կը խստանան երբ կը տեսնեն որ ուրիշները զիրենք կ'ուզեն շահիլ. պէտք է առանց իրենց տարակուսելուն սրտերնին շարժել ան առանձին՝ կը գլխած թէպէտ և քիչ համարմունք ալ ունենան : Բրասքովիա ուրեմն կը սկըսէր նախ քիչ մը հաց ուտել. ետքը կրած նեղութիւնը կը պատմէր որպէս զի իրենց տունը ընդունին. վերջապէս երբոր ներս կ'ընդունէին զինքը, անունը կ'ըսէր և իր պատմութիւնը կը պատմէր : Եւ այսպէս իրեն աղետալից ճամբորդութեանը մէջ կամաց կամաց փորձ կ'ըլլար մարդկային սրտի :

Շատ անգամ անոնք որ զինքը վնասէին տեսնելով իրեն լալագին հեռանալը կը կանչէին և քաղցրութեամբ կը վա-

րուէին հետը : Բրասքովիաները վաճառուէրու վարժած ըլլալով գրեթէ ամենաւին չէն զգար. բայց Բրասքովիա թէպէտ և ցաւագին վիճակի մը միջինկած, ճամբորդութեանն առաջ ամենաւին առիթ չէր ունեցած ողորմութիւն խնդրելու. և հոգւոյն ամենայն ջօրութեամբ և համակամութեամբ հոն գերձ՝ սաստիկ կը վշտանար երբոր կը վնասէին զինքը, ևս առաւել երբոր չար կասկածի կ'երթային վրան :

Եւ նոյնպէս ցուցնելէն ունեցած յաջողութիւնը այն հանգամանաց մէջ որուն վրայ վերը խօսեցանք՝ յորդորեց զինքը անկէ ետեւ միշտ ցուցնելու երբ որ կը փափաքէր աւելի շնորհք գտնելու զինքն ընդունողներէն : Եւ նոյնպէս մէջ իբրեւ հարիւրապետի աղջիկ գըրուած էր իրեն համար, որ շատ առիթ մէջ օգտակար եղաւ իրեն : Եւ խոստովանէր որ քիչ անգամ վաճառուած էր, և շատ անգամ մարդասիրութիւն ու խնամք ընդունէր էր. « Եւ կարծուի, կ'ըսէր ատեն անցնելէն ետեւ, որ իմ ճամբորդութիւնս շատ ձախորդ գնացած ըլլայ, որովհետեւ միայն կրած նեղութիւններս և տագնապներս կը պատմեմ և կը լռեմ բոլորովին գտած բարի հիւրամեծարութիւնս՝ որ բնաւ մէկը չուզէր գիտնալ » :

Ճամբորդութեան դժնդակ պարագաներէն է աս մէկն ալ յորում Բրասքովիա կեանքը կորսնցնելու վախի մէջ ինկաւ՝ որ իրեն նորութեանը համար արժանի է լսելու :

Իրիկուն մը երբոր գեղի մը տներուն առջեւէն կ'անցնէր տեղ մը գտնելու համար, գեղացի մը որ սաստիկ խստութեամբ չէր ուզած առաջ զինքը իր տունն առնուլ, ետեւէն եկաւ և տունը կանչեց զինքը : Իրիկայ հասաւ և առաջ և ահա զէմքով մարդ մըն էր. Բրասքովիա տարակուսեցաւ թէ արգիւսք ընդունի անոր հրաւերը. սակայն վախնալով որ ուրիշ տեղ ընդունելութիւն չգտնար՝ թողուց որ զինքը իր տունը տանի : Հիւզը մտնելուն պէս զինքը բերող մարդէն աւելի ձաւագէմ կ'ին մը

տեսաւ հոն. մարդը զգուշութեամբ
դուռը և պատուհանները գոցեց: Եւ
երկուքը իրարաբովիան իրենց տունն առ-
նելով ընդունեցին թիւն մը չըրին. երկու-
քին ալ կերպարանքն անանկ այլանդակ
էր որ խեղճ աղջիկը վախ մը կը զգար,
և կը զղջար իրենց քով մտնելուն հա-
մար: Եւստեցուցին զինքը. հիւզը եղեւ-
նի վառած կտորուանքներով լուսա-
ւորուած էր որ պատին վրայ մէկ ծակ
մը խոթուած էր, և ստեպ երբոր մէ-
կը կը լմննար տեղը ուրիշ կը դնէին:
Եւ բոցոյն տխուր լուսովը երբոր աչ-
քերը վեր կ'առնուր իրարաբովիա՝ կը
տեսնար որ երկուքն ալ մէկտեղ աչ-
քերնին իր վրայ տնկած կը նայէին.
վերջապէս քանի մը վայրկեան լուռ թե-
նէն ետեւ. «Ո՛րսկից կու գաս», հարցուց
պառաւը:

— «Իշիմէն կու գամ և ինքերս
պուրկ կ'երթամ»:

— «Ո՛հ, ո՛հ. ուրեմն ասանկ մեծ
ճամբորդութեան մը ձեռք զարնելու
համար շատ ստակ ունիս»:

— «Վրէժէ ութսուն քիլո քիլո միայն
ունիմ, պատասխան տուաւ աղջիկը
վախնալով:

— «Ուտ կ'ըսես, պոռաց պառաւը,
այո, սուտ կ'ըսես. այնչափ քիչ ստա-
կով անանկ մեծ ճամբորդութիւն մը
ընելու համար ճամբայ չեւըրցուիր:
Իրարաբովիա փուռ տեղը կը ջանար հա-
մազել զիրենք որ այնչափ էր բոլոր ու-
նեցածը՝ վասն զի ամենեւին չէին հաւ-
տար: Իննն երկանը հետ մէկտեղ կը
ծիծաղէին հենգնելով. «Վոպոլսքէն
ինչուան ինքերսպուրկ 80 քիլո քիլո կ'ը-
սէր կինը. իրաւցրնէ շատ հաւանական
բան», խեղճ աղջիկը նախատեալ ու
դողդողալով կը բռնէր իր արցունքը և
լռիկ մնջիկ կ'աղաչէր Եւստուծոյ որ օգնէ
իրեն: Վանի մը գետնախնձոր տուին
իրեն, և մէկէն ուտելէն վերջը կինը
խորհուրդ տուաւ որ երթայ պառկի:
Իրարաբովիա որ սկսեր էր սաստիկ կաս-
կածիլ որ աս մարդիկը գող ըլլան՝ ա-
մենայն սիրով կ'ուզէր ունեցած ստա-
կին կէսը իրենց ապա որ ձեռքերնէն

խալըսի: Եւստուծոյ վրայ ելեւէն առաջ՝
ուր որ պիտի անցնէր այն գիշերը՝
մաս մը իր զգեստները հանեց, վար
դրան քով թողլով գրպանը և մախա-
ղը, որպէս զի կարենան դիւրաւ ստակը
համրել և միանգամայն որպէս զի ա-
զատի զինքը քննելու ամօթէն:

Եւստուծոյ երբոր կարծեցին թէ քնա-
ցաւ, սկսան իրենց քննութիւնը, և
Իրարաբովիա անձկութեամբ մտիկ կ'ը-
նէր իրենց խօսակցութիւնը. «Վեռ
վրան ստակ ունի, կ'ըսէին, ապահո-
վապէս նշանակագիրներ՝ պէտք է որ
ունենայ: — Եւստուծոյ մը տեսայ վի-
զը, վրայ բերաւ պառաւը, ուսկից պըղ-
տիկ քսակ մը կախուած էր. անոր մէջը
պահած է ստակը», Եւստուծոյ մոմ-
րէ քսակ մըն էր որուն մէջ անցագիրը
կար՝ որ երբէք չէր հանէր վրայէն: Եւ
ւեռից ցած սկսան խօսիլ, և միջոց միջոց
լսած բառերը զինքը կը տագնապեցը-
նէին. «Ո՛ր տեսաւ իրեն մեր տունը
մտնելը, կ'ըսէին թշուառականները, և
ոչ ոք մտքէն կ'անցնէ թէ աս գեղիս
մէջ ըլլայ», և դեռ աւելի ցածցուցին:
Վանի մը վայրկեան լուռութենէ վեր-
ջը երբոր աղջկան երեւակայութիւնը
տաքցեր էր և մեծամեծ թշուառու-
թիւններ աչքին առջիւ կը տեսնէր՝
մէյմըն ալ յանկարծ իրեն մօտ տեսաւ
ահռելի պառաւին գլուխը, որ ճանկե-
լով թոնիրին վրայ կ'ուզէր ելել: Բո-
լոր արիւնը երակներուն մէջ պաղեցաւ.
աղաչեց պաղատեցաւ որ կեանքը չնոր-
հէ, ապահովցնելով նորէն որ ստակ
չունի: Եւստուծոյ անգութ կինը առանց
պատասխան տալու սկսաւ զգեստնե-
րուն մէջ փնտռել և կօշիկները հանել
տուաւ որ նայի. մարդը ճիւղ բերաւ,
անցագրոյն քսակը նայեցան, ձեռքերը
բանալ տուին, վերջապէս՝ ծերն ու պա-
ռաւը տեսնելով որ փնտռելը անօգուտ

1. Ոսկիէ և արծթիւ ստակ քիչ ըլլալով այն
տոնները Ռուսաստան՝ սովորաբար պղնձէ ստակ
կամ քիլո կը գործածէին, որուն հարկը թղթէ
մէկ քիլո մը կ'ընէր, և նշանակագիրներ (assigna-
tion) ալ, որոնք 5, 10, 25 և 100 քիլոյի ամսակե-
ներ են և քրէքներուն հետ սովորական գործա-
ծուած ստակներ են:

է, վար ինջան՝ մեռեալ քան թէ կենդանի թողլով մեր ճանապարհորդը :

Եւ ահաւոր տեսարանէն և աւելի ևս կրկնուելու վախէն երկայն ատեն քունը չտարաւ . սակայն խորդալնէն իմանալով որ քնացեր էին, կամաց կամաց հանդարտեցաւ, և յոգնածութեան վրայ վախն ալ եկած՝ խորունկ քուն եղաւ : Բաւօտը առաջ գացեր էր երբ որ պառաւը զինքն արթնցուց . թոնիրէն վար ինջաւ և զարմացաւ շատ աւելի քաղցր և բնական տեսնելով կրկնական և անոր երկանն երեսը . ուզեց ճամբայ ելլել՝ բայց կերակուրի բռնեցին . շուտ մը պառաւը սկսաւ պատրաստութիւնը առջի իրիկունէ շատ աւելի փութով . առաւ պատառաքողը և թոնիրէն Չի¹ ամանն հանելով, աղուոր մաս մը առջևը դրաւ . իսկ այն միջոցին էրիկն ալ յատակին կափարիչը վերցնելով՝ ուր որ էր Գլախ² դոյլը՝ լեցուն կուժ մը իրեն բերաւ : Եւ մարգասիրութեան վրայ քիչ մը սիրտ առնելով, անկեղծութեամբ իրենց հարցմունքներուն պատասխան տուաւ և պատմութեանը մէկ մասը պատմեց : Երեսնէն կ'երևար որ կը գործէին և առջի բռնած կերպերին ուզելով արդարացնել ապահովացին զինքը որ ուրիշ բանի համար չէին ուզած գիտնալ ստակ ունենալը՝ բայց եթէ շփոթմամբ զինքը գող կարծելով, և թէ որ ստակը համէր՝ կը տեսնար որ իրենք ալ գող չէին ամենևին : Երջապէս Բրասքովիա անոնց ալ իրեն վերջին բարևը տուաւ տարակուսելով մը թէ արդեօք պարտական էր շնորհակալ ըլլալու իրենց . բայց շատ երջանիկ սեպեց ինքզինքը երբոր տնէն դուրս ելաւ :

Երբոր գեղէն քանի մը մղոն հեռացաւ, հետաքրքրութիւնը եկաւ ստակը համրելու : Բնութեցողներն անշուշտ Բրասքովիայի հետ պիտի դարմանան լսելով որ ութսուն Գլախ տեղ ինչ որ

ինքը կը կարծէր թէ ունէր, հարիւր քսան գտաւ . զինքը հիւրընկալողները քառսուն մ'ալ վրան աւելցուցեր էին :

Բրասքովիա կ'ախորժէր առ պատմութիւնը շատ անգամ կրկնելու իբրև յայտնի ապացոյց մը աստուածային նախախնամութեան որ յանկարծ այս չափաւոր մարդկանց սիրտը փոխեր էր : Քիչ մը ատենէն ուրիշ կերպ վտանգ մ'ալ գլխէն անցաւ որ շատ վախցուց զինքը : () որ մը կտրելու ճամբան խիստ երկայն ըլլալուն համար՝ առաւօտեան ժամը երկուքին ճամբայ ելաւ՝ իր նոյն գիշերուան իջլանէն . մէյմ'ալ գեղէն դուրս ելածին պէս բազմութիւն չունէրու վրան վազեցին և չորս կողմանէ զինքը պաշարեցին . ինքը ձեռքի գաւազանովը պաշտպանել ջանալով ինքզինքը՝ որով շունները աւելի կատղեցան, սկսաւ վազել . շան մէկը զգեստին ծայրը խածաւ ու բզկտեց . այն միջոցին գետինն ինկաւ ու սկսաւ Բստուծոյ յանձնել ինքզինքը, ու գողալով իմացաւ որ կատաղիներէն մէկը իրեն պաղած քիթըն վզին վրայ յեցուց հոտը տալու համար : « Երմոածէի, կ'ըսէր, թէ անիկայ որ զիս մորկէն ու գողերուն ձեռքէն ազատեց՝ այս նոր վտանգէն ալ կը խալըսցընէր » : Եւ ունէր ամենևին չմասեցին զինքը, և անկէ անցնող գեղացի մը զանոնք ցրուեց :

Երջանակը առաջ կ'երթար . Բրասքովիա ութը օր գեղի մը մէջ փակուած կեցաւ ձեան պատճառաւ, որ անանկ բարձրացեր էր գետին վրայ որ անկարելի էր ոտքով ճամբորդութիւն ընելը : Երբոր բախիրներուն անցուդարձովը բաւականապէս ձիւները ինջան հալեցան, կը պատրաստուէր արիութեամբ նորէն շարունակելու իր ընթացքը ոտքով . բայց գեղացիները՝ որոնց քով ինջեր էր, արգիլեցին զինքը և ցուցուցին եղած վտանգը : Եւ կերպ ճամբորդութիւնս անկարելի կ'ըլլայ այն ատեն նոյն իսկ ամենազօրաւոր մարդկանց համար ալ, վասն զի անտարակոյս կը կորսուին այն սառուցեալ անապատին մէջ մոլորեալ՝ երբոր քա-

1. Թան Ռուսաց, աղացած մսով և թթու կաղամբով չինուած :

2. Թէթե գարեջուր հաճարի ալիւրով չինուած :

մին ձիւները տեղէ տեղ փոխադրելով ճամբան աներեւոյթ կ'ընէ : Բազմովին բալխիրի կարաւան մը հասաւ այն գեղը՝ որ Ննդեան տօնին համար Լազադերինեմպուրկ պաշար կը տանէր, և աս կարաւանին զլխաւորները իրենց բալխիրներէն մէկուն մէջ, տեղ մը շնորհեցին իրեն և ամէն ինամբ կ'ընէին, բայց սակայն զգեստները եղանակին յարմար չըլլալով, շատ նեղութիւն կը կրէր ձմեռուան սաստկութենէն ու վաճառքները գոցելու փոխութիւն մէջ կը պլլուէր : Զորորդ օրը ցուրտը անանկ սաստկացաւ՝ որ երբոր կարաւանը կեցաւ, Բրասքովիայի անդամները բրտացած ըլլալով ցրտէն՝ չկրցաւ բալխիրէն վար իջնել : Բռին կարաւանատունը փոխադրեցին զինքը, մարդկանց բնակութենէ՝ գրեթէ երեսուն մղոն հեռու կղզիացեալ իջեանմը, որ միանգամայն ճէպընթաց ձիերուն կայանքն էր : Գեղացիները տեսնելով որ մէկ այտը սառեր էր՝ ձիւնով շփեցին ու ամենայն ինամբ տարին վրան, բայց բացարձակապէս չուզեցին անկէ առաջ տանիլ զինքը և ցուցրցին իրեն թէ մեծ վտանգի մէջ կը դնէր ինքզինքը՝ ուզելով առանց մուշտակի անանկ խիստ ցրտով ճամբորդութիւն ընել՝ որ հետզհետէ ալ պիտի աւելնար : Բրասքովիա սկսաւ լալ սաստիկ՝ մտածելով որ այսպիսի յաջող առիթ մը և ասանկ զինքը տանող բարի անձինքներ ուրիշ անգամ չէր կրնար գտնել : Բարիշ կողմանէ ալ կարաւանատան զլխաւորները զինքը հոգալու պատրաստականութիւն չէին ցուցնէր, և ամենայն ջանք կ'ընէին որ երթայ որոնց հետ որ եկած էր : Եւ տագնապողական հանգամանաց մէջ Լազադերինեմպուրկ երթալու յոյսը բոլորովին կտրելով, խուցին մէջ մէկ անկիւն մը քաշուած դառն ցաւոյ մէջ ընկղմած կը կենար :

ՔՅԱՎԻՆ ՏԸ ՄԵՍԴՐԸ

Կը շարունակուի :

Կոմսն Նեւէրոտ .

Տարւոյս սկիզբները գերեզմանը փակուեցաւ Եւրոպիոյ քաղաքագէտ պաշտօնէից երիցագունին վրայ, որ դարուս առաջին կիսոյն պատմութեանը մէջ մեծ էջ մը կը գրաւէ : Ռուսիոյ կայսերութեան գիւտնադպիրն Կարոլուս Բուպերգոս կոմս Եսէլըտ մեռաւ ի Բեդրպուրկ մարտի 22ին Եաքսոն ծագմամբ ազնուական տոհմէ էր, որուն սկիզբը շատ հին ըլլալով ինչուան տասներորդ դարը կ'ըլլէ . բայց աս ցեղէն կանոնաւոր յաջորդութիւնը 1318 ա. մէն կը սկսի : Եյս տունը երկու ձիւլ կը բաժնուի, մէկն Ռայէնշտայն և Լոնդոն, միւսն Էրէնշտէն . երկուքն ալ կաթուղիկէ կրօնքը կը դաւանին, և Լոնդոն տիտղոսն ունին, զոր Զովսէփ Ե Գերմանիոյ կայսրն իրենց պարգևեց յամին 1710 : Կրտսեր ձիւլն, այսինքն Էրէնշտէն Ի իվոնիա հաստատուեցաւ Կատարինէ Բն ատենները, և այս դարուս սկիզբէն ի վեր այս ընտանիքը ինամեցած է Տերուտ-Վէլքէնի տանը հետ . որ մեր օրերն անուանի եղաւ Գոլմնիոյ մեծարգոյ արքեպիսկոպոսով մը, և որուն մէկ անգամն ալ կ'ըսուի կոմս Տերուտ-Վէլքէնի Նեւէրոտ Ռայէնշտայն :

Կարոլուս-Բուպերգոս կոմսին հայրն եղաւ Եաքսիմիլիանոս-Զուլիուս-Գուլիէլմոս-Փրանկիսկոս, կոմս Եսէլըտ, որ ծնած էր յամին 1724, և Կատարինէ Բն ծառայութեան մէջ մտնելով յամին 1780 անոր կողմանէ գեսպան գնացած էր ի Իսպոնա, յամին 1790 ի Պեռլին, ուր կեցաւ ինչուան 1794, և մեռաւ 8 մարտ 1810 ի Ֆրանկֆորդ առ Բայնիւ : Իր մայրը, Լուիզ-Կոնզարտ գաղղիացի էր : Կարոլուս-Բուպերգոս Եսէլըտ, որուն ծննդեան ձիւլ թուականն իբր գաղտնիք մը ծածկեցին և քանի մը կենսագիրներ զայն ինչուան 2 սեպտ. 1755, հանեցին, ծնաւ չէ թէ ի Իվոնիա, ինչպէս որ կ'ըսեն նոյն կենսագիրք, այլ Իսպոնայի ծոցը գտնուող անգղիացի պատե.